

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Iphondo leMpuma Kapa: Isebe leMfundo
Provinsie van die Oos Kaap: Departement van Onderwys
Poratensie Ya Kapa Botjhabela: Lefapha la Thuto

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2026

GEOGRAFIE V2 NASIENRIGLYN

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 9 bladsye.

AFDELING A: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS EN DIE EKONOMIESE GEOGRAFIE VAN SUID-AFRIKA

VRAAG 1: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS

1.1	1.1.1	Y (1)		
	1.1.2	Z (1)		
	1.1.3	Y (1)		
	1.1.4	Z (1)		
	1.1.5	Z (1)		
	1.1.6	Z (1)		
	1.1.7	Y (1)		
	1.1.8	Z (1)	(8 x 1)	(8)
1.2	1.2.1	A (1)		
	1.2.2	B (1)		
	1.2.3	C (1)		
	1.2.4	B (1)		
	1.2.5	C (1)		
	1.2.6	A (1)		
	1.2.7	D (1)	(7 x 1)	(7)
1.3	1.3.1	'n Afname in die landelike bevolking (1)	(1 x 1)	(1)
	1.3.2	1,2 miljoen / 1 200 000 (2)	(1 x 2)	(2)
	1.3.3	Gebrek aan gesondheidsorg (aanvaar voorbeelde) (1)
Gebrek aan opvoedkundige fasiliteite (aanvaar voorbeelde) (1)	(2 x 1)	(2)
	1.3.4	Huishoudelike inkomste neem af (2)
Groter finansiële las / verhoogde afhanklikheidsverhouding (2)
Verhoogde armoede (2)
Verminderde landbouproduksie (2)
Minder belegging in area (2)
Plaaslike besighede verloor kliënte (2)
Besighede / dienste sluit (2)
Minder ekonomiese geleenthede (2)
[ENIGE TWEE]	(2 x 2)	(2)

- 1.3.5 Sal meer werksgeleenthede in die landbou skep (2)
 Geleenthede / belegging in landbouverwante nywerhede (2)
 Verhoog huishoudelike inkomste / verbeter lewenstandaard (2)
 Verbeter boere se winsgewendheid (2)
 Verminder armoede (2)
 Moedig kommersiële boerdery aan (2)
 Verhoog landbouproduksie / opbrengste (2)
 Verbeter voedselsekerheid (aanvaar voorbeelde) (2)
 Ondersteun plaaslike besighede (2)
 Diversifiseer die landelike ekonomie (2)
 Verskaf landbou-opleiding / vaardigheidsontwikkeling (2)
 Verhoogde toegang tot moderne boerderytegnologie (2)
 Verbeterde infrastruktuur / toegang tot markte (aanvaar voorbeelde) (2)
[ENIGE DRIE] (3 x 2) (6)
- 1.4 1.4.1 Groot oop ruimtes (1)
 Laer grondpryse (1)
 Nuwe infrastruktuurbelegging (1)
[ENIGE EEN] (1 x 1) (1)
- 1.4.2 Landelike (landbou) grond word omskep in stedelike grondgebruike (2)
 Stedelike ontwikkeling brei na landelike gebiede uit (2)
[ENIGE EEN] (1 x 2) (2)
- 1.4.3 Noue toegang tot goedere en dienste vir inwoners (2)
 Residensiële gebiede voorsien kliënte (2)
 Kommersiële gebiede verskaf werk aan inwoners (2)
 Inwoners het gerieflike toegang (2)
 Die nabyheid verminder reistyd / vervoerkoste (2)
 Besighede baat by 'n nabygeleë arbeidsmag (2)
[ENIGE TWEE] (2 x 2) (4)
- 1.4.4 Landbougrond gaan verlore (2)
 Afname in landbouproduksie (2)
 Verminder die bydrae van landbou tot die plaaslike ekonomie (2)
 Boere verloor inkomste (2)
 Verhoogde tariewe verhoog bedryfskoste (2)
 Werkverliese in die landbousektor (2)
 Verminderde uitbreidingsgeleenthede vir boere (2)
 Boerderybedrywighede ontwrig deur stedelike ontwikkeling (2)
 Verhoogde koste om grondagteruitgang / besoedeling te bestuur (2)
[ENIGE VIER] (4 x 2) (8)
- 1.5 1.5.1 2025 (1) (1 x 1) (1)
- 1.5.2 4,8 miljoen (1) (1 x 1) (1)
- 1.5.3 Beter werksgeleenthede (1)
 Hoër lone (1)
[ENIGE EEN] (1 x 1) (1)

- 1.5.4 Beperkte munisipale hulpbronne (aanvaar voorbeelde) (2)
 Beperkte munisipale kapasiteit (aanvaar voorbeelde) (2)
 Swak bestuur / bestuurskwessies (aanvaar voorbeelde)
 Vinnige verstedeliking / landelike-stedelike migrasie het die aanvraag verhoog (2)
 Groot behuisingsagterstand (2)
 Hoë koste van die bou van formele behuising (2)
 Beperkte geskikte grond beskikbaar (2)
[ENIGE TWEE] (2 x 2) (4)
- 1.5.5 (a) Formele watervoorsiening (pypwater/standpype) (1)
 Veilige elektrisiteitsvoorsiening / konneksies (1)
 Sanitasie / rioolstelsel (1)
 Afvalverwydering (1)
[ENIGE TWEE] (2 x 1) (2)
- (b) Verhoogde verspreiding van siektes (aanvaar voorbeelde) (2)
 Verminderde lewenskwaliteit (aanvaar voorbeelde) (2)
 Beperkte toegang tot basiese dienste (aanvaar voorbeelde) (2)
 Vertraagde reaksie van nooddienste (aanvaar voorbeelde) (2)
 Kwesbaar vir misdaad / sosiale euwels (aanvaar voorbeelde) (2)
 Gereelde oorstromings beskadig huise / verplaas inwoners (2)
 Oorvol lewensomstandighede / gebrek aan privaatheid (2)
 Verhoogde risiko dat brande vinnig versprei (2)
 Sterftes as gevolg van onwettige elektrisiteitsverbindinge (2)
 Blootstelling aan strawwe weerstoestande (2)
 Stres as gevolg van onsekerheid oor uitsetting / hervestiging (2)
 Verminder die gevoel van gemeenskapstrots (2)
[ENIGE DRIE] (3 x 2) (6)
[60]

QUESTION 2

2.1	2.1.1	Y (1)		
	2.1.2	Z (1)		
	2.1.3	Z (1)		
	2.1.4	Y (1)		
	2.1.5	Z (1)		
	2.1.6	Z (1)		
	2.1.7	Y (1)		
	2.1.8	Y (1)	(8 x 1)	(8)
2.2	2.2.1	D (1)		
	2.2.2	C (1)		
	2.2.3	A (1)		
	2.2.4	A (1)		
	2.2.5	B (1)		
	2.2.6	C (1)		
	2.2.7	D (1)	(7 x 1)	(7)
2.3	2.3.1	Vrystaat (1)	(1 x 1)	(1)
	2.3.2	Betroubare (somer) reënval / matige reënval (1)
Vrugbare / goed-gedreineerde gronde (1)
Rypvrye groeiseisoen (1)
Warm tot baie warm somers (1)
Gelyke vlaktes / Min steil hellings (1)
[ENIGE TWEE]	(2 x 1)	(1)
	2.3.3	Stapelvoedselgewas (1)	(1 x 1)	(1)
	2.3.4	Afwaarts / Afnemend / Verminder (1)	(1 x 1)	(1)
	2.3.5	Hoër produksiekoste verhoog die prys (2)
Hoër binnelandse mieliepryse (2)
Verhoogde plaaslike aanvraag (2)
Verminderde internasionale aanvraag (2)
Minder mededingend in oorsese markte (aanvaar voorbeelde) (2)
Verminderde mielie surplus (2)
Verhoogde (internasionale) kompetisie (2)
[ENIGE TWEE]	(2 x 2)	(4)

- 2.3.6 Meer mielies is plaaslik beskikbaar, wat voedselbeskikbaarheid verhoog (2)
 Verhoogde plaaslike mielie voorraad verbeter voedseltoeganklikheid (2)
 Groter plaaslike mielie voorrade verlaag voedselpryse, wat die bekostigbaarheid verbeter (2)
 Mieliereserwes verseker voedselvoorsieningsstabiliteit. (2)
 Verminderde afhanklikheid van ingevoerde mielies skep 'n betroubare voedselvoorsiening (2)
 Verminderde afhanklikheid van duur invoere verbeter die bekostigbaarheid (2)
 Voedselverwerkingsbedrywe gebruik mielies, wat die verskeidenheid voedsel verhoog (2)
 Mielies as dierevoer verhoog die beskikbaarheid van dierlike produkte (aanvaar voorbeelde) (2)
 'n Stabiele plaaslike mielie voorraad verminder die risiko van voedseltekorte (2)

[ENIGE VIER]

[GEEN GEDEELTELIKE MERK-TOEGEWING]

(4 x 2) (8)

- 2.4 2.4.1 Regeringsgeleide program wat daarop gemik is om ekonomiese ontwikkeling te stimuleer / beleggings in 'n spesifieke geografiese streek / korridor te bevorder. (2)

[KONSEP]

(1 x 2) (2)

- 2.4.2 Toerisme (1)

(1)

- 2.4.3 (N2 Wilde Kus) Pad (1)
 (Msikaba) Brug (1)

(2 x 1) (2)

- 2.4.4 Verbeter toeganklikheid / verhoog toegang (2)
 Verminder reistyd (aanvaar voorbeelde) (2)
 Verlaag vervoerkoste / koste-doeltreffend (2)
 Verbeter konnektiwiteit (2)
 Vergemaklik die doeltreffende beweging van goedere en dienste (2)
 Maak die area meer aantreklik vir beleggers (2)
 Verhoog beleggersvertroue (2)
 Dit sal 'n vermenigvuldigereffek skep (2)
 Massavervoer meer doeltreffend (2)

[ENIGE TWEE]

(2 x 2) (4)

- 2.4.5 Skep werksgeleenthede / verminder werkloosheid (2)
 Verhoog huishoudelike inkomste / verbeter lewenstandaarde (2)
 Verminder armoede/verbeter die lewenskwaliteit (2)
 Verbeter toegang tot basiese dienste (aanvaar voorbeelde) (2)
 Verbeter toeganklikheid tot omliggende gebiede (aanvaar voorbeelde) (2)
 Geleenthede vir vaardigheidsontwikkeling / opleiding (2)
 Verminder landelike-stedelike migrasie / landelike ontvolking (aanvaar voorbeelde) (2)
 Moedig die ontwikkeling van basiese dienste aan (aanvaar voorbeelde) (2)
 Bevorder sosiale opheffing en gemeenskapsontwikkeling (2)

[ENIGE DRIE]

(3 x 2) (6)

- 2.5 2.5.1 Kaapstad (1) (1 x 1) (1)
- 2.5.2 Goedere kan verwyder word (2)
 Ontvang boetes / strawwe (2)
 Handelaars kan verwyder / uitgesit word (2)
 Hulle mag nie wettiglik in aangewese gebiede handel dryf nie. (2)
 In gevaar om hul inkomstebron te verloor as hulle gedwing word om op te hou handel (2)
 Beperkte toegang tot munisipale ondersteuning / handelsfasiliteite (2)
[ENIGE EEN] (1 x 2) (2)
- 2.5.3 Die proses is tydrowend en tot inkomsteverlies lei (2)
 Burokrasie ontmoedig handelaars om aansoek te doen (2)
 Handelaars voldoen nie aan die vereistes nie, daarom doen hulle nie aansoek nie (2)
 Handelaars vermy om permitfooie te betaal wat wins verminder (2)
 Permitfooie is te duur en maak dit onbetaalbaar (2)
 Handelaars vermy munisipale regulasies wat handel beperk (2)
 Beperkte permitte maak dit moeilik om te bekom (2)
 Gebrek aan vereiste dokumentasie wat hulle verhinder om aansoek te doen. (2)
 Onbewus van die aansoekproses, so hulle doen nie aansoek nie (2)
 Vrees om gestraf te word sodat hulle dit vermy om te registreer (2)
 Lae geletterdheidsvlakke maak die proses moeilik (2)
 Geloof dat 'n permit onnodig is aangesien afdwinging beperk is (2)
[ENIGE TWEE]
[GEEN GEDEELTELIKE MERK-TOEGEWING] (2 x 2) (4)
- 2.5.4 Verskaffing van basiese dienste (aanvaar voorbeelde) (2)
 Voorsiening van infrastruktuur (aanvaar voorbeelde) (2)
 Verhoogde sekuriteit / polisiëring (2)
 Bevorder besigheidsvaardigheidsopleiding (2)
 Verskaf toegang tot finansiering (2)
 Voorsiening van beskutte handelsstalletjies (aanvaar voorbeelde) (2)
 Gereelde skoonmaak en afvalverwydering (2)
 Bemaking / bevordering van handelsgebiede (2)
 Voorsiening van stoofasiliteite (aanvaar voorbeelde) (2)
 Skakel informele handelaars met formele besighede (2)
 Moedig vennootskappe met plaaslike besighede aan (2)
[ENIGE VIER] (4 x 2) (8)
[60]

TOTAAL AFDELING A: 120

AFDELING B:**VRAAG 3: GEOGRAFIESE VAARDIGHEDE EN TEGNIEKE**

3.1	3.1.1	C (1)	(1 x 1)	(1)
	3.1.2	A (1)	(1 x 1)	(1)
	3.1.3	(a) R (1)	(1 x 1)	(1)
		(b) 1 325,3 m	(1 x 2)	(2)
	3.1.4	Rustenburg-staproete (1)	(1 x 1)	(1)
	3.1.5	(a) $17^{\circ}16' + 48' (1) = 18^{\circ}04'$ Wes van Ware noord (1)	(2 x 1)	(2)
		(b) $128^{\circ} + 18^{\circ}04' (1)$ (korrekte vervanging) $= 146^{\circ}04' (1)$	(2 x 1)	(2)
3.2	KAARTINTERPRETASIE			
	3.2.1	Rooster (1)	(1 x 1)	(1)
	3.2.2	Gelyke of liggies hellende grond (2) Makliker/goedkoper om reguit paaie te bou (2) [ENIGE EEN]	(1 x 2)	(2)
	3.2.3	Suid (1)	(1 x 1)	(1)
	3.2.4	(a) Verminderde pashandel (2) SSK-besighede verloor handel/inkomste (2) Kleiner mark/minder kliënte (2) Verminderde ekonomiese aktiwiteit in die SSK (2) [ENIGE EEN]	(1 x 2)	(2)
		(b) Reistyd word verminder (2) Minder verkeersopeenhoping (2) Minder tyd in verkeer vasgevang (2) Laer vervoerkoste (aanvaar voorbeelde) (2) Veiliger / verminderde risiko van ongelukke (aanvaar voorbeelde) (2) [ENIGE EEN]	(1 x 2)	(2)
	3.2.5	Botaniese Tuin (1)	(1 x 1)	(1)
	3.2.6	Ontspanning (1) Bewaring (1) [ENIGE EEN]	(1 x 1)	(1)

- 3.2.7 Bied 'n ontspanningsarea (aanvaar voorbeelde) (2)
 Verbeter estetiese aantrekkingskrag (2)
 Verskaf 'n groen ruimte (2)
 Verminder besoedeling (aanvaar voorbeelde) (2)
 Verhoog grondwaarde (2)
[ENIGE EEN] (1 x 2) (2)

3.3 GEOGRAFIESE INLIGTINGSTELSELS (GIS)

- 3.3.1 Sagteware (1) (1 x 1) (1)
- 3.3.2 Metodes (1) (1 x 1) (1)
- 3.3.3 (a) Bestaan uit 'n rooster van beeldeenhede (pixels) (1 x 1) (1)
- (b) Temporale (1) (1 x 1) (1)
- (c) Dit maak akkurate vergelyking van veranderinge oor tyd moontlik (2) (1 x 2) (2)
- (d) Monitor veranderinge in grondgebruik (aanvaar voorbeelde) oor tyd (2)
 Identifiseer geskikte ontwikkelingsgebiede (2)
 Evalueer die omgewingsimpakte van stedelike ontwikkeling (aanvaar voorbeelde) (2)
 Identifiseer risikogebiede (aanvaar voorbeelde) om ingeligte besluite te ondersteun (2)
[ENIGE EEN] (1 x 2) (2)
- [30]**

TOTAAL AFDELING B: 30
GROOTTOTAAL: 150